

Dr. sc. Hrvoje Filipović*

„PREDVIDLJIVOST DOGAĐAJA“ U JUDIKATURI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA - JESU LI VLASTI ZNALE ILI SU TREBALE ZNATI ZA STVARNI ILI NEPOSREDNI RIZIK

Policija ima vodeću ulogu u zaštiti života ljudi, i to ne samo kroz reaktivnu ulogu već i kroz proaktivno djelovanje, koje je kroz recentnu praksu Europskog suda za ljudska prava dobilo novu (stvarnu i pravnu) dimenziju. U radu se analizira pozitivna obveza države da donosi učinkovite normativne i provedbene mjere u cilju zaštite života. Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava iskristalizirala je kriterij „predvidljivosti događaja“ u utvrđivanju nastanka pozitivne obveze države, na temelju kojega se može utvrditi da su vlasti znale ili su trebale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe, a da su propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik. Navedeni kriterij Europski sud za ljudska prava već je više puta primjenjivao kod ocjene događaja, ali autor smatra da se tek od donošenja Direktive 2012/29/EU dodatno afirmirao. Upravo je pozitivna obveza središnji dio ovoga rada, koji se obrađuje problemski kroz presudu Bljakaj v. Hrvatska i Tomašić v. Hrvatska, te se upozorava na sve veću važnost procjene rizika za žrtve. Moguće je da će biti sve više predmeta pred Europskim sudom za ljudska prava koji će sadržavati povredu upravo pozitivne obveze, za razliku od negativne i procesne, koje su implementirane u praksi. Zaključno se navode izvorni prijedlozi, koji trebaju unaprijediti način postupanja policije.

Ključne riječi: policija, Europski sud za ljudska prava – ECHR, Direktiva 2012/29/EU, žrtva, Tomašić v. Hrvatska, Bljakaj v. Hrvatska

* Dr. sc. Hrvoje Filipović, Visoka policijska škola u Zagrebu, Ministarstvo unutarnjih poslova

Rad sadrži dijelove autorove doktorske disertacije pod naslovom „Uloga policije u pružanju postupovne zaštite ranjivim, ugroženim i zaštićenima svjedocima“, obranjene 25. listopada 2018. godine na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

1. UVODNE NAPOMENE

U radu se problematizira (ne)postupanje tijela kaznenog progona prema pozitivnim obvezama Europskog suda za ljudska prava u situacijama kada su vlasti znale ili su trebale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe, a propustile su poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik. Rad se temelji na analizi precedentnih judikata Europskog suda za ljudska prava u kojima je došlo do povrede Konvencije.

Predvidljivost događaja u kojima treba spoznati namjere počinitelja zasigurno nije jednostavna, ali brojni čimbenici koji će se u radu problematizirati upućuju na zaključke da su se događaji vjerojatno mogli spriječiti. Upravo i hipoteza u predmetu *Bljakaj v. Hrvatska* glasi da su “vlasti znale”, a kod predmeta *Tomašić v. Hrvatska* da su “trebale znati” za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe.

Autor u radu želi potvrditi kriterij predvidljivosti i znanstveno dokazati da se prema brojnim čimbenicima može zahtijevati od vlasti da postupaju prema pozitivnim obvezama, a koje im neće nametnuti prekomjerni teret u cilju sprječavanja kaznenih djela.

Potvrda kriterija predvidljivosti može se izvesti kroz testove rizika, koji na temelju konkretnih čimbenika počinitelja, pa i žrtve, upućuju na stupnjeve rizika za žrtvu, što svakako zahtijeva konkretna postupanja, i to najčešće policije, koja je u tom pogledu zaštite najsnažnija u pogledu ljudskih potencijala, tehničkih uređaja te same osposobljenosti za zaštitu života ljudi, što i jest osnovna zadaća policije. Na policiji je tako zasigurno najveća obveza i odgovornost u postupanju prema „kriteriju predvidljivosti“, jer najčešće prva dolazi u posjed informacija i postupa na mjestu događaja.¹ Cilj rada jest analiza precedentnih judikata Europskog suda za ljudska prava u kojima je došlo do povrede Konvencije. U prvom poglavlju rada istaknuta je važna uloga policije prema „kriteriju predvidljivosti“ radi zaštite žrtava kaznenih djela i prekršaja. U drugome poglavlju izdvojeni su međunarodni izvori prema žrtvama i svjedocima od 1985. godine pa nadalje koji sadrže procjene rizika prije, u tijeku ili nakon kaznenog postupka radi zaštite žrtava i svjedoka te normativno zakonodavstvo Hrvatske s analizom implementacije.

U središnjem, trećem dijelu izvršena je analiza koncepta pozitivnih, negativnih i procesnih obveza, izgrađena u praksi Europskog suda za ljudska prava, s posebnim naglaskom na pozitivnu obvezu koja sadrži „kriterij predvidljivosti“. Naglašena je sve veća važnost i rastuća uloga u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava koju bi trebali ispuniti policijski službenici kao zaštitnici ljudskih prava koji imaju izravan utjecaj na zaštitu žrtava. U četvrtome po-

¹ Filipović, H., Pavić, R., Operativno-komunikacijski centar policije kao središnja služba policije i servis građana, *Policija i sigurnost*, br. 4/2013, str. 453-470.

glavljju izvršena je studija slučaja predmeta *Bljakaj v. Hrvatska*, koji sadrži „kriterij predvidljivosti“ i u kojem je došlo do pogreške policije. Peto poglavlje također sadrži analizu studije slučaja u predmetu *Tomašić v. Hrvatska*, u kojemu se razmatra „kriterij predvidljivosti“ te primjena policijske zaštite žrtava. U posljednjem poglavlju navedena su zaključna razmatranja normativnog okvira koji sadrži „kriterij predvidljivosti“, a brojni prijedlozi u radu zasigurno mogu unaprijediti sustav zaštite žrtava i svjedoka.

2. ZAŠTITA ŽRTAVA KAZNENIH DJELA

U posljednjih trideset godina znatnija je briga i zaštita za žrtve i svjedoke. Akademaska zajednica stalno je upozoravala na problem zaštite žrtava i naglašavala ga. Tako je Hentig² među prvima u knjizi *The Criminal and his Victim* iz 1948. upozorio na potrebu za zaštitom žrtava kaznenih djela.³ Mahdev naglašava da žrtvama treba pomoći da imaju kontrolu nad svojim životima i osigurati da se čuje, poštuje i razumije njihov glas, a da država treba imati odgovornost da se spriječi socijalna marginalizacija žrtava kaznenih djela i da ih se zaštiti.⁴ Baurmann navodi da u slučaju teških djela nasilja bez poticaja, podrške i suradnje žrtava, odnosno svjedoka, policija gotovo da ne rasvjetljuje nijedan slučaj kriminaliteta.⁵ Simonato naglašava da su ranjive žrtve i svjedoci u glavnom fokusu u Europskoj uniji jer su pretrpjeli posljedice kaznenog djela (zločina), a posebno su izloženi i dodatnim uzrocima patnje.⁶

Profesor Šeparović na brojnim je kongresima naglašavao važnost žrtve i potrebu za njezinom zaštitom.⁷ Schick navodi i da je žrtva najčešće jedini svjedok kaznenog djela, no tu kolidiraju ciljevi njezine zaštite i ustanovljenja

² Hentig, H., *The Criminal and His Victim: Studies in the Sociology of Crime*, New Haven, CT: Yale University Press, 1948, str. 187.

³ Carić, A., *Mlađe osobe u kaznenom pravu (počinitelji i žrtve)*, Pravni fakultet u Zagrebu, Poslijediplomski studij iz kaznenopravnih znanosti, 2002, str. 120.

⁴ Mahdev, M., *The Paradox of Victim-Centrism: Victim Participation at the Khmer Rouge Tribunal*, *International Criminal Law Review*, br. 5/2009, str. 733-775.

⁵ Baurmann, M., *Kriminalitätsopfer - vom Staat vergessen?! (Zaboravlja li država žrtve kriminaliteta)*, Izbor, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 3-4/2003, str. 148-158.

⁶ Simonato, M., *Deposizione della vittima e giustizia penale*, Una lettura del sistema italiano alla luce del quadro europeo. Wolters Kluwer/CEDAM, 2014, str. 81.

⁷ OUN je preko svojeg Komiteta o prevenciji zločina i tretmana počinitelja još 1980. na Kongresu u Caracasu (Venezuela) zaključio da se na idućem VII. kongresu UN-a za sprečavanje zločina (koji je održan u Milanu od 25. kolovoza do 5. rujna 1985.) raspravlja, među ostalim, o problemima žrtve zločina. Svjetsko viktimološko društvo, koje djeluje od 1979., uključilo se u pripreme UN-a za Kongres u Milanu, a i Peti međunarodni simpozij viktimologije održan u Zagrebu od 18. do 23. kolovoza 1985. godine neposredno pred Kongres UN-a. Šeparović, Z., *Viktimologija: studije o žrtvama*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1987, str. 51 i 52.

istine.⁸ Brkić je izvrsno navela da je velika nepravda obvezivati građane na suradnju s državnim tijelima u suzbijanju kriminaliteta i izlagati ih opasnosti da postanu žrtve novih kaznenih djela, a da ih se prethodno ne zaštiti.⁹ U slučaju nepostupanja država na neki način vrijeđa princip ravnopravnosti građana jer jedne štiti od kriminaliteta, a druge mu izlaže. Spomenuta autorica navodi i da se ne može reći da su građani kao svjedoci dužni izlagati se opasnosti, kao što je to na osnovi zakona, stupanja u radni odnos, ugovora ili vršenja profesionalne dužnosti (policija, vojska, liječnici i dr.).¹⁰

Zaštita žrtava i svjedoka na međunarodnoj razini znatnije je započela 1985. te su tada Ujedinjeni narodi donijeli Deklaraciju o temeljnim načelima pravde za žrtve kaznenih djela i zloporabe moći,¹¹ a Vijeće Europe, kao i Ujedinjeni narodi, najveći je broj normativnih akata donijelo 1985. godine. To su: Preporuka br. R 11 (1985) u vezi s položajem žrtve unutar kaznenog prava i postupka, Preporuka br. R 4 (1985) u vezi s nasiljem u obitelji, te poslije Preporuka br. R 13 (1997) u vezi sa zastrašivanjem svjedoka i pravima obrane, Preporuka br. R 9 (2005) o zaštiti svjedoka i suradnika pravosuđa, Preporuka br. R 8 (2006) o podršci žrtvama kaznenih djela i dr. Među izvorima EU-a posebno se ističe Direktiva 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda prava, potpore i zaštite žrtava kaznenih djela.

Implementacija potonjih izvora svakako nije bila odgovarajuća, pa je tako Veić još 1996. godine kritizirao što zaštita svjedoka u Hrvatskoj nije bila određena u policijsko-pravnom i kriminalističkom smislu, ali ni u procesno-pravnom smislu.¹² Takva situacija postojala je sve do 1. listopada 2003., kada je donesen Zakon o zaštiti svjedoka (ZZS),¹³ koji je stupio na snagu 1. siječnja 2004., a provedba Zakona o zaštiti svjedoka krenula je 2005., dok je procesna zaštita svjedoka počela Novelom ZKP/1997 iz 2002. godine. Zatim, policijska zaštita žrtava prvi se put spominje u Zakonu o policiji iz 2001. godine, ali ne i u Pravilniku o načinu policijskog postupanja iz 2003. godine, pa nije ni mogla početi provedba mjera jer nisu bile određene. Tek je u Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika iz 2010. u čl. 156. određena fizička

⁸ Schick, J. P., *Zaštita prava žrtve kaznenog djela naspram okrivljenikovih zaštitnih prava u kaznenom postupku*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, br. 1/1994, str. 379-393.

⁹ Brkić, S., *Zaštita svjedoka u krivičnom postupku*, Veris, Novi Sad, 2005, str. 12.

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ U Deklaraciji Ujedinjenih naroda o temeljnim načelima pravde za žrtve kaznenih djela i zloporabe moći iz 1985. godine navedena je tvrdnja da žrtve i svjedoci, kada pomažu tijelima kaznenog progona, to rade za svoju državu i za druge ljude te da počinitelj bude adekvatno kažnjen. Navedena tvrdnja upućuje na važnost uloge žrtve i svjedoka i mora biti jedno od temeljnih polazišta prilikom svake edukacije tijela kaznenog progona o žrtvama i svjedocima.

¹² Veić, P., *Zaštita svjedoka*, Policijska i sigurnost, Zagreb, 6/1996, str. 489-500.

¹³ Zakon o zaštiti svjedoka, *Narodne novine*, 163/03.

zaštita, tehnička zaštita i smještaj ugrožene osobe u sigurno sklonište, a prva postupanja počela su 2010. godine. Normativni okvir danas je manjkav jer ne propisuje mjere tehničke zaštite. Prijedlog je da se prvo uvedu nove odredbe koje bi odredile što je tehnička zaštita (alarmi, videonadzori, GPS-lokatori, dojavljivači koji su povezani s policijom, alarmi, protuprovalna vrata, nadzorne kamere i dr.).

Zatim, i Direktiva 2012/29/EU transponirana je tek zadnjim ZID ZKP/2017 od 19. srpnja 2017.¹⁴ Najvažnija je novina u postupanju policije individualna procjena žrtve prema već spomenutoj Direktivi 2012/29/EU,¹⁵ koja upravo sadrži i „kriterij predvidljivosti“ jer treba utvrditi koji je rizik za žrtvu i zaštititi je, što je osnovna zadaća policije.¹⁶

Direktiva predstavlja supranacionalni kaznenoprocenno pravni propis, a Gavrielides navodi da građani moraju biti dosljedno zaštićeni u cijeloj Europskoj uniji, što je težak zadatak jer je žrtva tradicionalno imala marginalnu poziciju u kaznenom postupku.¹⁷ Potonja tvrdnja ipak nije potpuno točna jer je žrtva još od donošenja Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i kroz praksu Europskog suda za ljudska prava imala mehanizme

¹⁴ O načinu izvršenja procjene (rizika) za žrtve izvršeno je istraživanje preko Nacionalne jedinice Europolu od 10. veljače 2016. do 7. travnja 2016. godine za sljedeće države Europske unije: Njemačka, Austrija, Engleska, Francuska i Italija. Upitnik je sadržavao pitanja o načinu rada prije donošenja Direktive i nakon donošenja Direktive o pojedinačnoj procjeni žrtava te koje su najveće razlike od donošenja Direktive, tko vrši pojedinačnu procjenu žrtava, postoje li posebne (*check*) liste za procjenu žrtava i posebne baze podataka s kojima se vrše analize procjene rizika, koje su mjere predviđene za žrtvu, odnosno svjedoka. Samo je od Francuske dobiven vrlo kratak odgovor u kojem je navedeno da osobna procjena ima za cilj utvrđivanje posebnih mjera zaštite žrtava koje se moraju provoditi tijekom kaznenog postupka, a koje ovise o šteti koju je žrtva pretrpjela, okolnostima u kojima je kazneno djelo počinjeno, posebnoj ranjivosti žrtava, postojanja zastrašivanja i odmazde, te da procjenu provode istražitelji koji postupaju u predmetu, a koji su posebno obučeni.

¹⁵ Direktiva ima „tri grupe“ prava žrtava. Prva grupa odnosi se na pružanje informacija i potpore, druga grupa na sudjelovanje u kaznenim postupcima, a treća grupa na zaštitu žrtava i priznavanje žrtava s posebnim potrebama zaštite. Direktiva nalaže da žrtve imaju pravo na preispitivanje odluka o nepoduzimanju kaznenog progona, a postupovna pravila za takvo preispitivanje određuju se nacionalnim pravom (čl. 11. Direktive). Novokmet, A., *The Right of a Victim to a Review of a Decision not to Prosecute as Set out in Article 11 of Directive 2012/29/EU and an Assessment of its Transposition in Germany, Italy, France and Croatia*, Utrecht Law Review, br. 1/2016, str. 86-108.

¹⁶ U 2016. podneseno je 764 zahtjeva koji su raspoređeni sudskom odjelu, a za njih 39 donesena je presuda. Godinu dana poslije, dakle u 2017., bila su 723 zahtjeva, a za njih 28 donesena je presuda. <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Edukacija/Profil%20države%20-%20Hrvatska.pdf>

¹⁷ Gavrielides, T., *The victims' directive and what victims want from restorative justice*, Victims and Offenders, br. 1/2015, str. 21-41.

zaštite. Za Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁸ Omejec naglašava da su joj učinci njezine neprekidne primjene na europskom kontinentu priskrbili atribut ustavnog instrumenta europskog javnog poretka u području ljudskih prava.¹⁹ Njezin utjecaj i pravna snaga proizlaze iz nadzornog mehanizma, ustanovljenoga kroz Europski sud za ljudska prava, koji odlučuje o zahtjevima pojedinaca protiv države i čije presude za državu imaju obvezujuć učinak.²⁰ Konvencija predstavlja „živo tijelo“ koje se neprestano obnavlja i raste, utječući na unutarnja prava zemalja članica Vijeća Europe.²¹ Profesorica Turković pak naglašava svakodnevnu važnost Europskog suda za ljudska prava te svijest kod građana koju je postigla Konvencija, ali i da Europski sud za ljudska prava baš ne može obavljati sve poslove, već da je primarna zaštita zapravo na državama članicama. Potonja autorica navodi i posebnu ulogu u utvrđivanju nastanka pozitivne obveze države, a koja glasi: *jesu li vlasti znale i jesu li mogle znati* za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život, odnosno jesu li propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik.²²

3. ZAŠTITA ŽRTAVA PREMA JUDIKATURI EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Koncept pozitivnih, negativnih i procesnih obveza države²³ izgrađen je u praksi Europskog suda za ljudska prava i Konvencije najčešće u čl. 2. – Pravo na život,²⁴ čl. 3. – Zabrana mučenja²⁵ i čl. 8. – Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života.²⁶

¹⁸ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Narodne novine, Međunarodni ugovori*, 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10.

¹⁹ Pojam „ustavni instrument“ spomenuo je prvi put sudac Gerald Fitzmaurice u izdvojenom mišljenju uz presudu Nacionalni sindikat belgijske policije protiv Belgije, Omejec, J., *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Novi informator, Zagreb, 2014, str. 5.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Krapac, D., *Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i hrvatski kazneni postupak*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, br. 1/1995, str. 3-40.

²² Filipović, H., *XXVIII. redovito savjetovanje Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 23, broj 1/2016, str. 223-229.

²³ Grdinić, E., *Europski sud za ljudska prava i zaštita prava na život*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 2/2006, str. 1089-1126.

²⁴ Svako ljudsko biće ima pravo na život (čl. 21. Ustava RH).

²⁵ Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ili, bez svoje privole, liječničkim ili znanstvenim pokusima (čl. 23. Ustava).

²⁶ Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti (čl. 35. Ustava).

Profesorica Đurđević naglašava da je pozitivna obveza države da poduzme određeno činjenje kako bi osigurala učinkovito uživanje konvencijskih prava, a da je negativna obveza ona kojom se od države zahtijeva da se suzdrži od miješanja, odnosno od zadiranja u ljudska prava.²⁷ Pozitivne obveze države dijele se na sadržajne (ili supstancijalne), koje se odnose na osiguranje temeljnih uvjeta za zadovoljenje prava, i proceduralne, od kojih je najvažnija obveza provođenja učinkovite istrage.²⁸ Primarna sadržajna obveza države upravo je stvaranje nacionalnog pravnog okvira koji pruža učinkovitu zaštitu konvencijskih prava. Zakon o kaznenom postupku jedan je od najvažniji pravnih akata jer ima funkciju ispunjenja obiju: sadržajne, ali i proceduralne pozitivne obveze države.²⁹ Prvo, države su obvezne suzdržati se od nezakonitog oduzimanja života. Riječ je o negativnoj obvezi s aspekta čl. 2. Konvencije. Drugo, države imaju obvezu donositi učinkovite normativne i provedbene mjere i poduzimaju druge praktične korake za zaštitu života, osobito sprječavati gubitak života koji se može izbjeći. Riječ je o pozitivnim obvezama s materijalnog aspekta čl. 2. Konvencije. Treće, države imaju obvezu istraživati sumnjive smrtne slučajeve. Riječ je o procesnim obvezama, to jest pozitivnim obvezama s procesnog aspekta čl. 2. Konvencije.³⁰

Čl. 3. Konvencije obuhvaća jednu od najfundamentalnijih vrijednosti demokratskih društava, a to je zabrana mučenja i zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kazni.³¹ Obveze država stranaka iz čl. 3. jesu štititi pravo osobe da ne bude zlostavljana, a također se mogu svrstati u tri skupine. Prvu skupinu čine negativne obveze država suzdržati se od primjene mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja, ili samog kažnjavanja. Drugu skupinu čine pozitivne obveze država donositi učinkovite normativne i provedbene mjere i poduzimati druge praktične korake radi sprječavanja trećih osoba u postupanju protivnom čl. 3. Konvencije. Treću skupinu čine obveze država istraživati slučajeve zlostavljanja protivne čl. 3. Konvencije.³²

Pozitivne obveze s materijalnog aspekta u prvome redu zahtijevaju postavljanje zakonskog okvira koji pruža učinkovitu zaštitu prava zaštićenih čl. 8. Konvencije.³³ Procesni aspekt čl. 8. Konvencije razlikuje se od procesnih aspekata čl. 2. i 3. Konvencije, koji se u najvećoj mjeri odnose na zahtjev učinkovite istrage. Za razliku od njih, procesni aspekt iz čl. 8. Konvencije odnosi se na

²⁷ Đurđević, Z., *Odluka Ustavnog suda RH o suglasnosti Zakona o kaznenom postupku s Ustavom*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2/2012, str. 416-417.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ *Ibid.*

³⁰ Omejec, J., *op. cit.* (bilj. 18), str. 893.

³¹ ECHR, *Labita v. Italije*, 26772/95, § 119.

³² Omejec, J., *op. cit.* (bilj. 18), str. 925.

³³ *Ibid.*, str. 945.

zahtjev da se pri odlučivanju o pravima i obvezama stranaka izgrade prikladne procesne garancije, koje se moraju primjenjivati u svakom sudskom postupku.³⁴ Tako je u presudi *Abdulaziz, Cabales i Balkandali v. Ujedinjeno Kraljevstvo* Europski sud za ljudska prava naveo da je cilj čl. 8. zaštititi pojedinca od toga da ga državna tijela ometaju u uživanju prava na obiteljski život, a da se pozitivne obveze odnose na učinkovito poštovanje obiteljskog života.³⁵ Istraživanja koja provodi policija uvijek moraju biti provedena u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima koje je država prihvatila.³⁶

3.1. Pozitivne obveze

Murdoche i Roche posebno naglašavaju pozitivne obveze koje ispunjavaju i policijski službenici kao zaštitnici ljudskih prava koji imaju izravan utjecaj na zaštitu žrtava. Za primjere navode poduzimanje pozitivnih koraka u obliku operativnih mjera, kao što je poduzimanje kriminalističkih istraživanja, intervencije u slučajevima nasilničkih ponašanja u obitelji, otkrivanja rizika i prijetnji i dr.³⁷

Pozitivne obveze imaju sve veću važnost i rastuću ulogu u sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava. Klatt ističe da je središnja tema u aktualnoj raspravi o ljudskim pravima uloga vaganja kao sredstvo postizanja specifične ravnoteže između negativne i pozitivne obveze, a da balansiranje igra središnju ulogu u nadležnosti Europskog suda za ljudska prava.³⁸ Takvo stajalište zastupa i Alexy te navodi da je balansiranje jedno od glavnih pitanja u aktualnim raspravama unatoč tome što su brojni autori iznijeli prigovor da je balansiranje iracionalno i subjektivno. Spomenuti autor svoju tvrdnju objašnjava time što se balansiranje temelji na teoriji diskurzivnog konstitucionalizma,³⁹ koji povezuje

³⁴ *Ibid.*, str. 947.

³⁵ ECHR, *Abdulaziz, Cabales i Balkandali v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, 9214/80, 9473/81, 9474/81, 9214/80, 9473/81, 9474/81 od 28. svibnja 1985., § 67.

³⁶ Murdoch, J., Roche, R., *The European Convention on Human Rights and Policing: A handbook for police officers and other law enforcement officials*, Council of Europe, 2013, str. 146.

³⁷ Murdoch, J., Roche, R., *op. cit.* (bilj. 39), str. 15.

³⁸ Klatt, M., *Positive Obligations under the European Convention on Human Rights*, Heidelberg Journal of International Law, Max-Planck-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht, ZaöRV 71 (2011), str. 692.

³⁹ Opće karakteristike europskog konstitucionalizma navode se pod krilaticama relacionalnost (engl. *relationality*), perspektivizam (engl. *perspectivism*) i diskurzivnost (engl. *discursiveness*). Spomenuti pojmovi opisuju značajke koje se mogu prepoznati u nacionalnim pravnim sustavima i državnim ustavima, ali koje su posebno izražene u transnacionalnom europskom kontekstu. Bašić, M.,; Kaarlo Tuori, *European Constitutionalism Cambridge University Press 2015*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3/2018, str. 699-700.

pojam uravnoteženja s konceptima ustavnog prava,⁴⁰ kao i time da je balansiranje samo jedan aspekt onoga što zahtijeva sveobuhvatnije načelo razmjernosti⁴¹ (*Verhältnismäßigkeitsgrundsatz*).

Klatt naglašava da je mnogo složenije utvrditi pozitivne obveze nego negativne, a takav zaključak temelji na formuli Roberta Alexyja, u koju je uvrstio slučaj *Matt*. Potonji autor ističe da se pozitivna obveza krši u prvome redu davanjem premale ili nikakve zaštite.⁴² Drugim riječima, propuštanjem zaštite krši se pozitivna obveza. Zaključno, Alexy odlično oslikava razliku između pozitivne i negativne obveze, pa je tako u slučaju pozitivne obveze stupanj realizacije stupanj zaštite, a u slučaju negativne obveze stupanj realizacije jest stupanj slobode.⁴³ Kod pozitivne obveze potrebno je proći test nužnosti, pa ako je prijetnja izraženija, potreban je veći stupanj zaštite.⁴⁴ Europski sud za ljudska prava za pozitivne je obveze priznao državama mogućnost slobodne procjene koje će mjere primijeniti, ali opet ne preveliku jer direktive traže od nacionalnih zakonodavstava ispunjavanje standarda koji zabranjuju državama da idu ispod određenih usvojenih standarda.

3.2. Policijska zaštita žrtava prema pozitivnim obvezama

Policija prema Direktivi 2019/29/EU ima posebnu zadaću vršenja individualne procjene rizika za žrtve. Potonja obveza implementirana je u čl. 43.a ZID ZKP/2017, gdje se propisuje dužnost tijela koje provodi ispitivanje žrtve (policija, državno odvjetništvo, sud) da prije ispitivanja provede pojedinačnu procjenu žrtve, njezin sadržaj i način provođenja.⁴⁵ Osim policije, Doležal i Mikšaj-Todorović navode da je predviđanje kriminalnih rizika i potreba temeljni zadatak pravosudnih tijela izvršenja kaznenih sankcija radi odluka o sankcioniranju ili postupanju tijekom izvršenja sankcija. Poznavanje kriminalnih stilova razmišljanja u počinitelja kaznenih djela moglo bi biti jedan od

⁴⁰ Alexy, R., *Balancing, constitutional review, and representation*, *International Journal of Constitutional Law*, Oxford Academic, vol. 3, 4/2005, str. 572–581.

⁴¹ Akademik Krapac naglašava da razrada načela razmjernosti spada u teoriju ustavnog, a ne kaznenog procesnog prava, te da vrijedi za cjelokupnu regulatornu funkciju države, tj. i za zakonodavca i za druga državna tijela. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, suradnici: Đurđević, Z., Ivičević Karas, E., Bonačić, M., Burić, Z., Narodne novine, Zagreb, 2015, str. 303.

⁴² Klatt, M., *op. cit.* (bilj. 37), str. 704.

⁴³ *Ibid.*, str. 708

⁴⁴ *Ibid.*, str. 710.

⁴⁵ *Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku*, Ministarstvo pravosuđa, Zagreb, 2017, str. 5.

dragocjenih elemenata predviđanja tih rizika i potreba.⁴⁶ O rizicima i potrebama računa vode sudovi pri odlučivanju o zavodskoj ili izvanzavodskoj sankciji, a tijela izvršenja kaznenih sankcija posebno su zainteresirana zbog odabira tretmanskih metoda i postupaka, procjena rizika za bijeg ili za odlučivanje o uvjetnom otpustu i slično.⁴⁷

Horvatić i Cvitanović navode da posebno mjesto u konceptu ostvarivanja mjera društvene prevencije kažnjivih ponašanja pripada prognostičkoj evaluaciji te se u biti radi o kriminološkim prognozama. Najvažnije je za prognozu, i izražava zapravo njezinu bit, očekivanje da će u određenom manjem ili većem postotku ona biti točna. Ona će to doista i biti prepoznaju li se, odaberu i uzmu u obzir baš sve informacije, odnosno zadane veličine koje su predmet kriminološke znanstvene valorizacije.⁴⁸ U praksi se kriminološka prognoza ne može svesti na matematičku jednadžbu, pa to uvijek zahtijeva određenu dozu apstrakcije. No kada bi prognoza doista bila matematička kategorija, onda se načelno i ne bi radilo o prognozi, već o sigurnom izračunu. Tako se i u ovom području govori samo o vjerojatnostima.⁴⁹ Ipak, empirijska iskustva upućuju na određene zakonitosti, ako se tako mogu nazvati relativno „visoki stupnjevi vjerojatnosti“ da će se „nešto dogoditi ili se neće dogoditi“, pa tako i u slučaju prognoziranja kažnjivih ponašanja kao masovne pojave ili pojedinačnog ekscesa.⁵⁰ Na mikrorazini nema vremena, a posebno ne u hitnim slučajevima, za kvalitetne kriminalističke prognoze, ali je onda vodilja da treba postupati i provjeriti sve informacije, posebno u slučajevima kada postoje početne informacije. Zasigurno su evidencije jedna od prvih vodilja za određenu osobu za koju postoje početna saznanja da bi nešto mogla učiniti. Postoje i kritike na račun individualne kriminalne prognostike s etičkog, pravnog, ali i moralnog stajališta jer se nečije buduće ponašanje sa sigurnošću ne može predvidjeti, pa je i donošenje bilo kakve odluke u korist ili na štetu počinitelja u najmanju ruku upitno.⁵¹ Kaiser pak upozorava na slabo korištenje mogućnosti individualne kriminalne prognostike u kaznenopravnom sustavu, gdje bi se ona, doduše, morala primjenjivati, ali se zbog

⁴⁶ Doležal, D., Mikšaj-Todorović, Lj., Povezanost kriminogenih rizika i potreba s kriminalnim stilovima razmišljanja, br. 1/2008, str. 26.

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ Kriminološke prognoze mogu biti: a) kratkoročne, srednjoročne i dugoročne, b) mogu se odnositi na fenomen kažnjivih ponašanja u globalu ili pak na pojedine oblike kažnjivih ponašanja i dr. Horvatić, Ž., Cvitanović, L., Politika suzbijanja kriminaliteta, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 1999, str. 187.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Derenčinović, D., Getoš Anna-Maria, Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava, Pravni fakultet u Zagrebu, str. 18.

slabe educiranosti u tom segmentu empirijski provjereni postupci prognoze gotovo u potpunosti zanemaruju.⁵²

Batistić Kos ističe da je afirmiranje koncepta pozitivnih obveza iz čl. 2. Konvencije, s obzirom na to da one nisu spomenute u odredbama Konvencije, Sud započeo u slučaju *Marckx v. Belgija*.⁵³ Na načelu učinkovitosti temelji se koncept pozitivnih obveza, a prvi je put proklamiran u presudi *Airey v. Irska*⁵⁴ s tezom da je namjera Konvencije jamčiti prava koja nisu teoretska i iluzorna, već praktična i učinkovita.⁵⁵ Pavišić smatra da pozitivna obveza ne uključuje općenitu dužnost država na policijsku zaštitu osoba koje su izložene prijetnji lišenja života ili žive u nemirnom području. Međutim u slučaju da je država, odnosno da su državna tijela, upoznata ili bi morala biti upoznata s okolnostima iz kojih proizlazi konkretna opasnost za život određene osobe, nepoduzimanje prikladnih preventivnih mjera predstavlja povredu Konvencije.⁵⁶

Europski sud za ljudska prava primijenio je kriterij „predvidljivosti“ u brojnim predmetima, kao primjerice *Osman v. Velika Britanija* iz 1998.,⁵⁷ *Paul i Audrey Edwards v. Velika Britanija* iz 2002.⁵⁸ te *Bromiley v. Velika Britanija* iz 1999.,⁵⁹ u kojima upravo zahtijeva da *policija zna za događaj, a time i da ga spriječi*. Tako je i iz predmeta *Opuz v. Turska* vidljivo da u slučaju nepoduzimanja mjera prevencije kod ozbiljnih i izravnih prijetnja u smislu napada na život, koje se više puta ponavljaju, pa dođe i do njihova ostvarenja, a prijavljene su, predstavljaju povredu prava na život u smislu čl. 2. Konvencije.⁶⁰ Matija ističe da se to stajalište Europskog suda za ljudska prava mora prihvatiti i u hrvatskoj policiji jer u praksi ima poprilično propusta upravo glede poduzimanja preventivnih mjera povodom upućivanja prijetnja u smislu napada na život.⁶¹

Policija u Republici Hrvatskoj tijekom godine ima zaista impresivan broj postupanja kako za kaznena djela tako i za prekršaje, ali i za sve ostale događaje. Iz godišnjih izvješća Službe za strateško planiranje, statistiku i unaprjeđenje rada Ministarstva unutarnjih poslova vidljivo je da je u razdoblju od 2013.

⁵² *Ibid.*, preuzeto iz: Kaiser G., *Kriminologie*, Heidelberg, 1996.

⁵³ ECHR, *Marckx v. Belgija*, 6833/74, 13. lipnja 1979.

⁵⁴ ECHR, *Airey v. Irska*, 6289/73, 6. veljače 1981.

⁵⁵ Batistić Kos, V., *Pozitivne obveze prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Narodne novine, Zagreb, 2012, str. 10.

⁵⁶ Pavišić, B., *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2006, str. 61.

⁵⁷ ECHR, *Osman v. the United Kingdom*, 87/1997/871/1083 od 28. listopada 1998., § 116.

⁵⁸ ECHR, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, od 14. ožujka 2002., § 51.

⁵⁹ ECHR, *Bromiley v. the United Kingdom*, 33747/96 od 23. studenoga 1999.

⁶⁰ Matija, I., *Djelovanje i postupanje policije u okviru čl. 2. i 3. Konvencije*, Policija i sigurnost, Zagreb, 1/2012, str. 1-21, str. 3.

⁶¹ *Ibid.*, ECHR, *Opuz v. Turska*, br. 33401/02 od 9. lipnja 2009.

do 2017. prosječno evidentirano 58.000 kaznenih djela,⁶² od čega je više od 5000 kaznenih djela prijetnje, u kojima se često ozbiljno nagovještava počinjenje drugih kaznenih djela. Posebno su važni za policiju i druga tijela kaznenog progona prekršaji iz domene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Navedeni su prekršaji iznimno kompleksni zbog kvalifikacije bića djela, teških tjelesnih ozljeda, bojazni od recidivista koji žrtvama nanose sve teže ozljede, kao što je to primjerice bio slučaj u predmetu *Bljakaj v. Hrvatska, Tomašić v. Hrvatska i dr.*, a u razdoblju od 2013. do 2017. prosječno je evidentirano 12.118 prekršaja⁶³ iz Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji.⁶⁴

Prema Konvenciji *pozitivna* je obveza države da u određenim jasno definiranim okolnostima poduzme *preventivne operativne mjere radi zaštite osobe* čiji je život ugrožen kažnjivim radnjama druge osobe (*Mastromatteo v. Italija; Bljakaj i dr. v. Hrvatska*, § 104.).⁶⁵ To međutim ne znači da se iz te odredbe može izvesti pozitivna obveza sprečavanja svake mogućnosti nasilja.⁶⁶ Takva obveza mora se tumačiti na način da vlastima *ne nameće nemogući ili nerazmjeran teret* uvažavajući teškoće povezane s policijskim radom u suvremenim društvima, nepredvidljivost ljudskog ponašanja i operativne odluke koje se moraju donijeti u pogledu prioriteta i resursa (§ 105.).⁶⁷ Ipak, svaka navodna opasnost za život ne može vlastima nametnuti konvencijsku obvezu poduzimanja operativnih mjera radi sprječavanja ostvarenja te opasnosti.

pozitivna obveza nastaje, prema zaključcima Europskog suda za ljudska prava, kada se utvrdi da su vlasti u relevantnom trenutku *znale ili trebale znati* za postojanje stvarne i neposredne opasnosti za život točno određene osobe ili osoba od kažnjivih činova treće osobe te da su *propustile* poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema *razumnoj prosudbi*, moglo očekivati da će se njima izbjeći ta opasnost (§ 106.).⁶⁸

Europski sud za ljudska prava bavio se situacijama povezanim s pozitivnom obvezom države da zaštiti pravo na život iz čl. 2. Konvencije od kažnjivih

⁶² Prema izračunu linearnog trenda broj evidentiranih kaznenih djela trebao bi se i dalje smanjivati u narednom razdoblju, i to na 52.387 kaznenih djela u 2018., na 50.592 kaznena djela u 2019., 48.796 kaznenih djela u 2020., 47.001 kazneno djelo u 2021., 45.206 kaznenih djela u 2022. Podaci koji su dobiveni nisu apsolutno točni, ali upućuju na trend kretanja na temelju egzaktnih podataka.

⁶³ Prema izračunu linearnog trenda broj evidentiranih prekršaja nasilja u obitelji trebao bi se i dalje smanjivati u narednom razdoblju, i to na 8982 prekršaja u 2018., 7936 prekršaja u 2019., 6890 prekršaja u 2020., 5844 prekršaja u 2021., 4799 prekršaja u 2022. Podaci koji su dobiveni nisu apsolutno točni, ali upućuju na trend kretanja na temelju egzaktnih podataka.

⁶⁴ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, *Narodne novine*, 70/2017.

⁶⁵ ECHR, *Mastromatteo v. Italija* [VV], br. 37703/97, ECHR, *Bljakaj i dr. v. Hrvatska*, 74448/12, 18. rujna 2014., § 67.

⁶⁶ ECHR, *Tanribilir v. Turska*, br. 21422/93, § 71., 16. studenoga 2000.

⁶⁷ ECHR, *Osman v. the United Kingdom*, 87/1997/871/1083 od 28. listopada 1998., § 116.

⁶⁸ ECHR, *Choreftakis i Choreftaki v. Grčka*, br. 46846/08, § 47., 17. siječnja 2012.

činova treće osobe. U predmetu *Osman* utvrdio je opseg tih obveza u slučajevima koji se odnose na zahtjev pružanja osobne zaštite jednoj ili više osoba koje se unaprijed mogu identificirati kao moguće mete smrtonosnog djela u smislu da te obveze podrazumijevaju *neophodnu analizu* postoji li ključni trenutak u tijeku događaja koji su doveli do lišenja života *u kojem bi se moglo reći da su vlasti znale ili trebale znati za stvarnu i neposrednu opasnost za život osobe te jesu li propustile poduzeti mjere potrebne za izbjegavanje te opasnosti* (§ 109.).⁶⁹

4. ISTRAŽIVANJE KRITERIJA PREDVIDLJIVOSTI U PREDMETU *BLJAKAJ V. HRVATSKA I TOMAŠIĆ V. HRVATSKA*

Istraživanje je provedeno metodom studije slučaja na dva izabrana predmeta Europskog suda za ljudska prava, i to u predmetu *Bljakaj v. Hrvatska i Tomašić i dr. v. Hrvatska*.⁷⁰ Predmet je istraživanja (ne)postupanje nadležnih tijela prema kriteriju predvidljivosti, pa tako i hipoteza u predmetu *Bljakaj v. Hrvatska* glasi da su “vlasti znale“ za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za žrtve, a kod predmeta *Tomašić v. Hrvatska* da su “trebale znati” za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za žrtve te da su propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik.

4.1. Predmet *Bljakaj v. Hrvatska*

Predmet *Bljakaj v. Hrvatska* vjerojatno je „vodeći“ (*landmark judgment*) u smislu (ne)postupanja prema pozitivnim obvezama iz Konvencije. U navedenom predmetu, u slučaju u kojemu je ubijena odvojena i teško ozlijeđena druga osoba, Europski sud za ljudska prava jednoglasno je donio presudu u kojoj je utvrdio da je došlo do povrede čl. 2. Konvencije (§ 12.). U predmetu *Talpis v. Italija*⁷¹ u nekoliko odredaba § 5., 121., 122. negativno je spomenuto

⁶⁹ ECHR, *Paul i Audrey Edwards v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, br. 46477/99, § 57.; ECHR, *Branko Tomašić i drugi v. Hrvatska*, br. 46598/06, 15. siječnja 2009., § 52.-53.; *Opuz v. Turska*, br. 33401/02, § 129., *Van Colle v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, br. 7678/09, 13. studenoga 2012., § 88. (ubojstvo svjedoka).

⁷⁰ ECHR, *Tomašić i dr. v. Hrvatska*, 46598/06, 15. siječnja 2009.

⁷¹ „Nakon što je podnositeljica podnijela prijavu zbog nasilja koje je počinio njezin suprug i u kojem je spomenula zabrinutost za život svoje kćeri i vlastiti život, domaća tijela podnositeljici nisu pružila nikakvu zaštitu, iako je situacija zahtijevala neposrednu zaštitu, a sama podnositeljica ispitana je tek sedam mjeseci nakon podnošenja prijave. Domaća tijela trebala

postupanje u predmetu *Bljakaj v. Hrvatska* jer su vlasti znale ili trebale znati za postojanje rizika, budući da je počinitelj dan prije, ujutro i sat prije ubojstva pokazivao i nagovještavao počinjenje kaznenog djela.

4.1.1. Prijetnje, okolnosti događaja i prethodna kažnjivost

U nastavku će biti prikazana detaljna analiza okolnosti i inkriminirajućih poruka koje je počinitelj kritičnog dana navodio poznanicima, službenicima u banci, ali i policijskim službenicima u više navrata. Tako su iz analize vidljive sljedeće okolnosti događaja: *prva okolnost*, „A. N. (počinitelj KD) je 22. ožujka 2002. otišao do banke u Slatini s namjerom da podigne sav svoj novac te rekao zaposlenici banke D. K., koju je poznavao od prije, da se više neće vidjeti“ (§ 14.). *Druga okolnost*, u 7:15 sati voditelj poslovnice F. S. obavijestio je policiju o događaju i rekao „da strahuje da bi A. N. mogao učiniti nešto sebi ili drugima“ (§ 15.).⁷² *Treća okolnost*, u 7:17 sati šef smjene T. S. uputio je u banku ophodnju sastavljenu od dva policijska službenika te je istodobno provjerio policijsku evidenciju za A. N. i vidio da ima nasilnu prošlost te obavijestio policijskog načelnika, koji je naložio upućivanje policijske ophodnje na kućnu adresu A. N. te su u 7:38 sati poslani policijski službenici da ga ondje potraže (§ 16.). *Četvrta okolnost*, policijski službenici u izvješću navode da je A. N. kod kuće te da im je prišao ispred kuće i rekao im „da mu je dosta svega i da je podigao novac za svoj spровod jer se namjerava ubiti taj ili idući dan skokom pod vlak i da ne mogu ništa učiniti po tom pitanju“ (§ 17.). *Peta okolnost*, „u međuvremenu, negdje nakon 8:00 sati A. N. se vratio u banku vičući na F. S. zbog toga što je zvao policiju“ (§ 21.). *Šesta okolnost*, A. N. je oko 9:00 sati otišao do policijske postaje te je ondje razgovarao sa šefom smjene i zahtijevao da mu se objasni zašto ga je policija tražila te mu je šef smjene M. T. rekao „da

su uzeti u obzir njezinu situaciju, da je nesigurna te moralno, fizički i materijalno ranjiva, sukladno tome pružiti joj odgovarajuću podršku, no nisu to učinila. Vlasti nisu procijenile rizike s kojima se suočila podnositeljica, uključujući i rizik od daljnjih fizičkih napada. Propuštanjem da podzmu hitne mjere po njezinoj prijavi nadležna tijela lišila su tu prijavu bilo kakvog učinka, a nekažnjavanje A. T. dovelo je do ponavljanja nasilja. Policija je trebala znati da on predstavlja stvarnu prijetnju podnositeljici. Europski sud za ljudska prava je zaključio kako nadležna tijela nisu poduzela mjere koje bi nesumnjivo mogle spriječiti ostvarenje rizika po život podnositeljice i njezina sina. Vlasti stoga nisu pokazale potrebnu revnost i nisu ispunile svoju obvezu zaštite života podnositeljice i njezina sina. Ti su propusti, štoviše, učinili beskorisnom kaznenu prijavu. Europski sud za ljudska prava je stoga utvrdio da je došlo do povrede čl. 2. Konvencije.“ ECHR, *Talpis v. Italija*, 41237/14, 18. rujna 2017.

⁷² Osim što su djelatnici banke D. K. i F. S. (§ 14.) prepoznali počiniteljevo stanje, koje je zahtijevalo postupanje, a takve informacije o ponašanju A. N. u banci dala su i druga dva svjedoka I. T. i A. K. (klijenti banke), koji su također bili u banci te su naveli da se A. N. *činio uznemiren i izgledao je kao da mu je potrebna pomoć* (§ 32.).

je policija dobila informaciju da je imao određenih problema, na što je A. N. odgovorio da će sam riješiti svoje probleme i da će učiniti ono što je namjeravao te je zatim napustio policijsku postaju“ (§ 21.).

Samo iz izdvojenih šest okolnosti vidljivo je u prvome redu da su *vlasti znale*, a svakako da su *trebale znati* za osobu koja u više navrata pred različitim osobama iskazuje namjere da će ozlijediti sebe ili druge osobe, što je već i činio. Osim tih okolnosti za počinitelja su postojali sljedeći podaci: *prvo*, A. N. je sklon pretjeranom konzumiranju alkohola, nasilnom ponašanju i nezakonitom posjedovanju vatrenog oružja u prošlosti. *Drugo*, u svibnju 1993. protiv njega je pokrenut prekršajni postupak zbog premlaćivanja kćeri i supruge te zbog ozbiljnih prijetnja vatrenim oružjem, a i tada je bio pod utjecajem alkohola.⁷³ Tom je prilikom policija oduzela A. N. automatsku pušku, u kojoj se nalazilo dvanaest metaka, i ručnu granatu (§ 9.). *Treće*, između 2000. i 2002. protiv A. N. tri su puta podnesene prijave zbog nasilja u obitelji i dva puta zbog remećenja javnog reda i mira, a u svibnju 2001. policija je podnijela kaznenu prijavu protiv njega državnom odvjetništvu zbog ozbiljnih prijetnja smrću supruzi (§ 9.). Također je objasnila da je završila u bolnici nakon što ju je A. N. okrutno izudarao (§ 10.).

4.1.2. Izvršenje teških kaznenih djela

Počinitelj kaznenog djela nakon svega izvršio je sljedeća kaznena djela: *prvo*, A. N. je krenuo tražiti svoju suprugu M. N., koja počinje s radom u pekarnici u 10:00 sati, pričekao ju je u obližnjoj ulici, kojom, kako je znao, ona mora proći kada dolazi na posao. Kada ju je A. N. vidio, prišao joj je te ju je udario u glavu i srušio na tlo. Zatim je ispalio jedan metak prema njoj i već se počeo udaljavati, no zatim se vratio i pucao je još tri puta u nju. Preživjela je unatoč teškim ozljedama glave, trbuha i ruke (§ 22.); *drugo*, nakon pucanja u suprugu A. N. je otišao do ureda M. B. B., koji se nalazio svega tristo metara dalje. M. B. B. je tada bila u uredu sa svojom tajnicom i klijentom. Po ulasku u ured A. N. je ispalio metak u smjeru M. B. B., no pogodio je njezin stol. Klijent je pokušao razgovarati s njim, no kada mu je A. N. zaprijetio da će ga ubiti, on je pobjegao. A. N. je zatim pokušao pucati u tajnicu, koja je na telefonu razgovarala s policijom, no pištolj se zaglavio pa je uspjela pobjeći. A. N. je zatim prišao M. B. B. i ispalio u nju tri metka, od čega dva smrtonosna (§ 23.). *Treće*, u međuvremenu su promatrači obavijestili policiju o događajima i nekoliko policijskih jedinica poslano je u potragu za naoružanim napadačem (§ 24.). Oko 10:35 sati policija je stigla pred kuću A. N. i naložila mu da se preda i pođe s

⁷³ Policijskim službenicima djeca A. N. i M. N. pružila su informacije o problemima u svojoj obitelji i čestom nasilju, ponajprije uzrokovanom alkoholizmom A. N. (§ 30.).

njima u postaju radi istrage događaja. Odbio je, a zatim je bacio dvije ručne granate na policijske službenike i počeo pucati na njih (§ 25.). Kada su jedinice specijalne policije zauzele kuću A. N. oko 15:26 sati, pronašli su ga s ozljedom glave, koju si je nanio istom vrstom oružja s kojom je izvršio kaznena djela, te oprostajno pismo.⁷⁴ Odmah je odveden u bolnicu, no umro je idući dan (§ 26.).

4.1.3. Odluke tijela kaznenog progona i sudova

Za razliku od drugih državnih tijela policija je sama prepoznala policijske službenike koji su izvršili propuste i zbog toga su kažnjeni⁷⁵ pred disciplinskim sudom Ministarstva unutarnjih poslova.⁷⁶

Iz daljnje analize vidljiva je i komunikacija između policijskog službenika i liječnika, prema kojoj je navedeno da se liječnik I. F. javio na poziv policije bolnici onog jutra kada su se odvijali predmetni događaji. Naveo je da je primio poziv oko 9:40, a ne u 8:20 sati, također je pružio dokaze o tome jer njegov telefon ima mogućnost bilježenja vremena i datuma poziva. Dalje navodi da je na temelju informacija koje je primio pokušao stupiti u kontakt s obližnjom psihijatrijskom ustanovom da bi dogovorio moguću hospitalizaciju A. N. Međutim nije uspio razgovarati ni s jednim liječnikom jer mu je medicinska sestra rekla da su svi na sastanku koji nije smjela prekidati (§ 35.). Takva (ne)komunikacija zaista je nevjerojatna i postavlja se pitanje što je to hitnije nego slučaj

⁷⁴ Prilikom provođenja očevida u kući A. N. pronađeno je *oprostajno pismo*, velik broj različitih metaka i prazni uložak ručne bombe (§ 27.). Upravo o oprostajnom pismu počinitelj je govorio u dva navrata, kada je navodio da će ozlijediti nekoga ili sebe.

⁷⁵ Kaznena, odnosno prekršajna odgovornost ne isključuje odgovornost za povredu službene dužnosti ako djelo koje je predmet kaznenog ili prekršajnog postupka ujedno predstavlja i povredu službene dužnosti. Oslobođenje od kaznene, odnosno prekršajne odgovornosti ne pretpostavlja oslobođenje od odgovornosti i za povredu službene dužnosti ako je počinjeno djelo propisano kao povreda službene dužnosti (čl. 93. st. 3. i 4. Zakona o policiji).

⁷⁶ Tako je dana 18. travnja 2002. Ministarstvo unutarnjih poslova pokrenulo disciplinski postupak protiv policijskog službenika M. jer je propustio izvijestiti nadređene o obavijesnom razgovoru s A. N. i njegovom suprugom od 21. ožujka 2002. iako je zbog prošlosti A. N. i informacija o njihovom odnosu bilo potrebno i evidentirati takvu radnju (§ 45.). Dana 27. svibnja 2002. također je pokrenut disciplinski postupak protiv policijskog službenika T. jer je propustio odmah izvijestiti bolnicu o situaciji povezanoj s A. N. ujutro dana 22. ožujka 2002., iako mu je takvu uputu dao njegov nadređeni, te jer je krivotvorio izvješće o vremenu stupanja u kontakt s bolnicom i s Centrom za socijalnu skrb (§ 46.). Dana 10. listopada 2002. Prvostupajski disciplinski sud Ministarstva unutarnjih poslova u Osijeku proglasio je policijskog službenika M. K. krivim i izrekao mu kaznu smanjenja plaće u iznosu od 15 %, koja će se primjenjivati jedan mjesec (§ 47.). Dana 5. studenoga 2002. Disciplinski sud proglasio je policijskog službenika M. T. krivim i izrekao mu kaznu smanjenja plaće u iznosu od 10 %, koja će se primjenjivati dva mjeseca (§ 48.).

u kojemu osoba prijete da će ubiti ili ozlijediti nekoga ili sebe. Hipotetsko je pitanje i što bi bilo da je poziv liječnika i došao prije, a da on ne može ili ne smije prekidati sastanak. Prema toj izjavi možda i nisu samo policijski službenici trebali biti kažnjeni u disciplinskom postupku.

Općinsko državno odvjetništvo u Slatini nakon provedene istrage 2002. godine izdalo je sljedeću izjavu: „A. N. je nasilna osoba protiv koje je podnesena kaznena prijava zbog ozbiljnih prijetnji smrću supruzi i koja je nekoliko puta prijavljena zbog prekršaja nasilja u obitelji, nasilnog ponašanja i neodgovarajućeg obraćanja policijskim službenicima. Predmetni je dan A. N. bez daljnjeg objašnjenja rekao policijskim službenicima da će se ubiti zbog obiteljskih problema. Policijski službenik na dužnosti M. T. propustio je obavijestiti bolnicu i Centar za socijalnu skrb o cijeloj situaciji, a *da su se uskladile radnje liječnika i socijalne radnice, koja je bila bolje upoznata sa situacijom u A. N.-ovoj obitelji, mogle su se poduzeti mjere za sprečavanje samoubojstva*. U danim okolnostima policijski službenici u predmetno vrijeme nisu imali razloga da postupaju s A. N.-om kao osobom s duševnim smetnjama u smislu čl. 24. Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama...” (§ 37.). Teško je prihvatiti takvu tvrdnju da osobu nije trebalo smjestiti u psihijatrijsku ustanovu ako u nekoliko navrata izjavljuje suicidalne namjere, što je u prethodnome dijelu već naglašeno (Tablica 1).

Dana 22. ožujka 2005. odvjetnik podnositelja zahtjeva u njihovo je ime podnio kaznenu prijavu protiv policijskog službenika M. T. tvrdeći da je krivotvorio policijsku evidenciju o točnom vremenu upućivanja poziva bolnici i Centru za socijalnu skrb. Također je podnio kaznenu prijavu protiv načelnika policijske postaje zbog zloupotrebe položaja i ovlasti jer je propustio pokrenuti kazneni postupak protiv policijskog službenika M. T. (§ 38.). Općinsko državno odvjetništvo u Slatini odbacilo je kaznenu prijavu protiv policijskih službenika jer se njihovo djelovanje nije moglo okarakterizirati kao kazneno djelo (§ 39.). Svih pet podnositelja zahtjeva i K. B. preuzeli su progon u svojstvu oštećenika kao tužitelja i podigli su optužnicu protiv policijskih službenika (§ 40.). Općinski sud u Slatini oslobodio je optužbi policijskog službenika M. T. jer nisu postojali dokazi o njegovu namjernom krivotvorenju izvješća, a također je odbio optužbe protiv načelnika policijske postaje zbog nastupa zastare kaznenog progona (§ 43.).

4.1.4. Primjena „kriterija predvidljivosti“ u predmetu Bljakaj v. Hrvatska

Europski sud za ljudska prava nakon svih prezentiranih okolnosti naveo je (kriterij predvidljivosti) da se A. N. činio psihički poremećenim i opasnim za sebe, što su naveli zaposlenici i klijenti banke, a počiniteljeve prijetnje izražene su i pred službenicima policije *te je svima bilo potpuno jasno da mu*

je potreban dodatni liječnički nadzor. Štoviše, dva puta tijekom jutra bio je pod neposrednom policijskom kontrolom i nadzorom. To znači da je opasnost za život u ovom predmetu bila stvarna i neposredna te da su vlasti znale ili trebale znati za nju. U takvim situacijama pozitivna obveza države iz čl. 2. Konvencije zahtijeva da domaća tijela učine sve što se od njih može razumno očekivati da bi se izbjegla takva opasnost.⁷⁷ Da bi se odredilo jesu li prekršene pozitivne obveze, treba sagledati sljedeće čimbenike:

Prvo, prilikom razmatranja jesu li domaća tijela udovoljila pozitivnim obvezama mora se imati na umu da se one moraju tumačiti na način da se vlastima ne nameće prekomjeran teret. Točnije, posebna pozornost mora se obratiti na potrebu osiguravanja da policija koristi svoje ovlasti radi nadzora i sprečavanja zločina na način koji je u potpunosti sukladan propisanom postupku i drugim jamstvima koja zakonito ograničavaju područje njihova djelovanja u smislu istraživanja zločina i privođenja prekršitelja pravdi, uključujući jamstva iz čl. 5. i 8. Konvencije. Europski sud za ljudska prava posebno je uzeo u obzir relativno kratko vremensko razdoblje u kojem se odvijaju događaji.⁷⁸

Drugo, Europski sud za ljudska prava posebno je istaknuo da su tijekom domaćeg postupka nadležna domaća tijela utvrdila nekoliko propusta u postupanju policije u predmetnoj situaciji. Stoga je Disciplinski sud Ministarstva unutarnjih poslova proglasio krivim policijskog službenika M. K. jer je propustio izvijestiti o obavijesnom razgovoru s A. N. i njegovom suprugom dan prije kritičnog događaja te policijskog službenika M. T. jer je krivotvorio izvješća o mjerama koje je policija poduzela (§ 123.). Europski sud za ljudska prava smatra da postoji nekoliko drugih mjera čije se poduzimanje moglo razumno očekivati od domaćih tijela kako bi se izbjegao rizik za pravo na život od nasilnih djela A. N. Iako Europski sud za ljudska prava ne može sa sigurnošću zaključiti da bi se događaji odvili drugačije da su vlasti postupile na drugačiji način, ponavlja da se temeljem čl. 2. ne zahtijeva da bude dokazano da do ubojstva ne bi došlo „bez“ propusta ili previda vlasti, kao što bi se moglo zaključiti iz odluka domaćih sudova. Točnije, važno je i dostatno za pokretanje odgovornosti države temeljem te odredbe da bi razumne mjere koje su domaća tijela propustila poduzeti mogle pružiti realnu mogućnost promjene ishoda ili ublažavanja opasnosti.⁷⁹ Sud ponajprije primjećuje da je 21. ožujka 2002., dan prije pucnjave, M. N., supruga A. N., došla u policijsku postaju kako bi prijavila da je muž maltretira, a nakon nje stigao je i A. N. Prema izvješću i iskazu

⁷⁷ *Ibid.*, § 121. i ECHR, *Maiorano i drugi v. Italije*, br. 28634/06, § 107., 15. prosinca 2009., ECHR, *Choreftakis i Choreftaki v. Grčke*, br. 46846/08, § 47., 17. siječnja 2012.

⁷⁸ *Ibid.*, § 122. i ECHR, *Bubbins v. Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 50196/99, st. 147, ECHR 2005-II.

⁷⁹ *Ibid.*, § 124. i ECHR, *E. i drugi v. Ujedinjeno Kraljevstvo*, br. 33218/96, § 99., 26. studenoga 2002.

policijskog službenika Ž. J. nije spomenula prijetnje ili nasilje iako je navela da joj je A. N. prije nanio tjelesne ozljede, za što je bio osuđen (§ 12., 61., 125.). Sud stoga smatra da su vlasti već 21. ožujka 2002. bile dužne, s obzirom na to da je policija imala dovoljno informacija o nasilnoj prošlosti A. N., poduzeti razumne mjere i dodatno istražiti navode o tome da je ozbiljno prijetio smrću, što je moglo dovesti do njegova uhićenja i pritvaranja (§ 83., 127.).

Treće, Europski sud za ljudska prava ponovio je kako je već utvrdio da su dva policijska službenika koja su obavila obavijesni razgovor s A. N. kod njegove kuće na dan događaja propustila poduzeti potrebne *preventivne mjere* s obzirom na njegovo psihičko stanje i prijetnje samoubojstvom te iskaze klijenata i zaposlenika banke o tome da je A. N. prijetio da će učiniti nešto o čemu će se pričati (§ 128.).

Četvrto, Europski sud za ljudska prava ponovio je da, kada državni službenici postanu svjesni prijetnje dovoljno rano, nastaje pozitivna obveza temeljem čl. 2. koja od njih zahtijeva da spriječe ostvarivanje te prijetnje svim razumnim i izvedivim sredstvima u danim okolnostima.⁸⁰ Učinkovite mjere zaštite građana od nasilja od strane mentalno poremećenih osoba također su predviđene mjerodavnim domaćim pravom, koje omogućuje nedobrovoljan/prisilan smještaj osobe s duševnim smetnjama koja predstavlja opasnost za sebe ili druge, kao i mogućnost provođenja preventivne pretrage potencijalno opasne osobe. Međutim, kao što je već prije navedeno, dva policijska službenika vratila su se u policijsku postaju, a da nisu poduzela nijednu mjeru, a šef smjene obavijestio je bolnicu i socijalnu službu tek tada kada je već bilo teško ili čak nemoguće reagirati ili promijeniti tijek događaja (§ 80., 130.).

Europski sud za ljudska prava zaključuje da utvrđeni niz propusta policije da iskaže potrebnu revnost u rješavanju objektivnih naznaka da A. N. ima duševne smetnje otkriva povredu obveze države da zaštiti pravo na život uspostavom svih razumnih mjera za osiguranje sigurnosti pojedinaca od njegovih nasilnih činova, koji su doveli do smrti rođakinje podnositelja zahtjeva (§ 133.), te je prema tome došlo do povrede čl. 2. Konvencije (§ 134.).

U predmetu *Bljakaj* doneseno je i zajedničko suglasno i djelomično suprotstavljeno mišljenje sutkinje *Lazarove Trajkovske* i suca *Pinta de Albuquerquea*, koji su se složili s većinskim zaključkom da je došlo do povrede čl. 2. Konvencije zbog propusta domaćih tijela da poduzmu sve mjere potrebne za zaštitu pokojne M. B. B. od nasilnog ponašanja A. N. Međutim ne slažu se s većinskom procjenom odgovora tužene države na ubojstvo M. B. B. Smatraju da je u njezinu odgovoru bilo ozbiljnih propusta, i to na razini disciplinskog i sudskog postupka, što dovodi do zaključka da podnositeljima zahtjeva nisu

⁸⁰ *Ibid.*, § 129. ECHR, *Mikayil Mammadov v. Azerbajdžan*, br. 4762/05, § 115., 17. prosinca 2009.

bila dostupna pravna sredstva za povrede čl. 2., a samim time da je došlo i do povrede čl. 13. Konvencije.

Navedeni su suci u zajedničkom suglasnom i djelomično suprotstavljenom mišljenju naveli da, gledano iz šire perspektive, ovaj predmet navješćuje velik napredak u teoriji o pozitivnim obvezama države u pogledu nasilnih osoba s duševnim smetnjama s jedne strane te s druge strane odvjatnika koji su žrtve nasilja tijekom izvršavanja svoje profesionalne djelatnosti. S takvom tvrdnjom zaista se treba složiti te ovakve i slične događaje treba gledati iz šire perspektive i ponavljati ih u edukacijama jer je nestvarno, pa i neshvatljivo da unatoč brojnim međunarodnim dokumentima kojima se nastoji zaštititi žrtva dolazi do ovakvih propusta.

S obzirom na sve okolnosti i prijetnje koje je počinitelj upućivao žrtvi, pa kada se doda i kriminogeni čimbenik u obliku prethodne kažnjivosti, trebalo je zaključiti da se radi o osobi koja je spremna drugome ili sebi nanijeti ozljede te upaliti sve „alarme“ za postupanje i (pokušati) spriječiti najavljuvana djela.

4.1.5. Zaključno o predmetu *Bljakaj v. Hrvatska*

Zasigurno je predmet *Bljakaj* jedan od onih u kojima bi i laici donijeli ispravno rješenje, a ne osobe koje su obučene ili bi trebale biti obučene da postupaju i da donose odluke. U ovome predmetu ne ocjenjuje se je li zaštita bila premala, nego se govori o tome da uopće nije ni postojala. Policijski službenici koji su postupali zasigurno su *znali i trebali su znati* za događaj, ali teško je reći da je policija kao institucija znala i da nije postupala. Na svim se mjestima govori da su vlasti znale „...*positive obligation will arise where it has been established that the authorities knew or ought to have known at the time of the existence of a real and immediate risk to the life...*“. Prihvatljivije bi bilo da se navode službenici, ali opet je država odgovorna za postupanje svojih službenika. U Njemačkoj država prema oštećenom zamjenjuje službenika, a njezina se odgovornost procjenjuje prema pretpostavkama propisanim za njegovu odgovornost: ukoliko je šteta počinjena u obavljanju službene dužnosti (*Amtspflichten*), povrijeđeni interes ulazi u krug interesa zaštićenih povrijeđenom pravnom normom, službenik je postupio skrivljeno, tj. namjerno ili iz nepažnje, oštećenik ne može dobiti naknadu na drugoj strani i propustio je iskoristiti druga pravna sredstva za svoju zaštitu.⁸¹ Kao ustavni temelj za propisivanje te odgovornosti Bukovac Puvača i Žunić Kovačević navode temeljna ustavna načela: vladavina prava kao jedna od temeljnih vrednota ustavnoprav-

⁸¹ Bukovac Puvača, M., Žunić Kovačević, N., *Problem temelja odgovornosti države za štetu prouzročenu nezakonitim i nepravilnim radom njenih tijela*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2011, str. 274.

nog poretka, obveza svakoga (pa i države i njezinih tijela) da se drži Ustava i zakona i poštuje pravni poredak Republike Hrvatske i jednakost svih pred zakonom.⁸² Bukovac Pupovača navodi i da je prema *teoriji državne odgovornosti* država obvezna žrtvi dati naknadu jer je propustila *spriječiti djelo učinkovitim mjerama*.⁸³

Klatt i Murdoch u svojim radovima navode test proporcionalnosti i djelovanja doktrine slobodne procjene. Kada bismo uzeli najvažnije elemente pravila proporcionalnosti, a to su legitimni ciljevi, prikladnost, nužnost i proporcionalnost u užem smislu, vidimo opet da nema nijednog opravdanja za to što nisu poduzete osnovne mjere i radnje u cilju zaštite života ljudi. Prema čl. 3. st. 1. t. 1. zaštita života, prava, slobode, sigurnosti i nepovredivosti osobe osnovna je zadaća policije, kao i sprječavanje kaznenih djela i prekršaja, njihovo otkrivanje i prikupljanje podataka o tim djelima i počiniteljima iz čl. 3. st. 1. t. 3. Policija je ovdje trebala postupati i prema jednoj i drugoj odredbi, s time da se nije nametnuo preveliki teret kojim se moglo spriječiti toga dana izvršenje kaznenog djela, već samo osobu odvesti na pregled u zdravstvenu ustanovu.⁸⁴

Klatt⁸⁵ navodi da za utvrđivanje pozitivne obveze treba ispitati stupanj zaštite žrtve i svjedoka, intenzitet smetnja i razinu zaštite. Tako je u konkretnome predmetu vidljivo kršenje pozitivne obveze jer zaštitne mjere uopće nisu primjenjivane, a time nije bila ni određena razina zaštite. Potonji autor kao razloge smetnje navodi i lošu edukaciju i motivaciju službenika, što i jest jedan od glavnih uzroka lošega postupanja. Sve to dovodi do kršenja pozitivne obveze.

Nadalje, iz sadržaja Tablice 1 vidljivi su indikatori koji potvrđuju hipotezu da su vlasti *znale ili su trebale znati* za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe te su propustile poduzeti potrebne mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik.

⁸² *Ibid.*

⁸³ Bukovac Puvača, M., *Državne naknade žrtvama kaznenih djela u Republici Hrvatskoj*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2013, str. 335

⁸⁴ Filipović, H., Prikaz novog Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, *Policija i sigurnost*, br. 2/2014, str. 187-196.

⁸⁵ Klatt, M., *op. cit.* (bilj. 37), str. 704.

Tablica 1.

PREDMET *BLJAKAJ V. HRVATSKA*, PREGLED DOGAĐAJA

<i>Okolnosti => indikatori</i>	<i>Kažnjivost - evidencije</i>	<i>Izvršeno kazneno djelo</i>
21. 3. 2002., M. N. prijavila da je suprug maltretira, a nakon nje je u policijsku postaju stigao i A. N.	1993. podnesene prijave zbog premlaćivanja kćeri i supruge te zbog ozbiljnih prijetnja 2000. i 2002. protiv A. N. tri su puta podnesene prijave zbog nasilja u obitelji te prijetnje, a prijavljen je i zbog remećenja javnog reda i mira 2001. A. N. zbog prijetnje smrću supruzi kažnjen kaznom zatvora od dva mjeseca, čije je izvršenje odgođeno na godinu dana	22. 3. 2002., 10:00 h, A. N. je vidio svoju suprugu M. N., prišao joj te je udario u glavu i ispalio jedan metak prema njoj. Zadobila je teške tjelesne ozljede
22. 3. 2002., 7:00 h, A. N. podigao novac u banci i rekao službenici da se više neće vidjeti		22. 3. 2002., oko 10:15 h, A. N. je otišao do ureda odvjetnice M. B. B. Pokušao je pucati u tajnicu, no pištolj se zaglavio, pa je uspela pobjeći. A. N. je zatim prišao M. B. B. i ispalio u nju tri metka, od čega dva smrtonosna
22. 3. 2002., 7:15 h, voditelj poslovnice F. S. obavještava policiju da strahuje da će A. N. nešto učiniti sebi ili drugima		
22. 3. 2002., 7:17 h, šef smjene upućuje ophodnju s obzirom na izvršene provjere i utvrđenu nasilnu prošlost A. N.		
22. 3. 2002., 7:30 h, A. N. je rekao policijskim službenicima da je podigao novac za svoj sprovod jer se namjerava ubiti taj ili idući dan skokom pod vlak		
22. 3. 2002., 8:00 h, A. N. je došao u banku i vikao na F. S. jer je zvao policiju		
22. 3. 2002., 9:00 h, A. N. je otišao u policijsku postaju i zahtijevao da mu se objasni zašto ga je policija tražila		

<i>Kriterij (test) predvidljivosti u predmetu <i>Bljakaj v. Hrvatska</i></i>			
<i>Predstavlja li događaj prekomjeran teret vlastima za postupanje</i>	<i>Jesu li poduzete razumne mjera koje se očekuju</i>	<i>Jesu li poduzete preventivne mjere</i>	<i>Jesu li vlasti bile svjesne prijetnja dovoljno rano</i>
Ne	Ne	Ne	Da (v. indikatore)

4.2. Predmet *Tomašić v. Hrvatska*

U predmetu *Tomašić i dr. v. Hrvatska* došlo je do povrede čl. 2. Konvencije zbog pomanjkanja odgovarajućih mjera da se spriječe ubojstva članova podnositeljeve obitelji M. T. i V. T.⁸⁶ Tako Europski sud za ljudska prava u navedenom predmetu ponavlja da čl. 2. nalaže državi da poduzme odgovarajuće mjere kako bi zaštitila živote osoba pod njezinom jurisdikcijom,⁸⁷ što uključuje primarnu dužnost države da osigura pravo na život donošenjem djelotvornih kaznenopravnih odredaba koje će odvracati od počinjenja kaznenih djela protiv osobe, popraćenih provedbenim mehanizmima za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje povreda tih odredaba.⁸⁸ To se u odgovarajućim okolnostima proširuje i na pozitivnu obvezu vlasti da poduzmu preventivne operativne mjere radi zaštite pojedinca čiji je život ugrožen kriminalnim radnjama drugog pojedinca. S obzirom na teškoće vezane za održavanje mira i reda u suvremenim društvima, nepredvidljivost ljudskoga ponašanja i operativne odluke koje se moraju donijeti u smislu prioriteta i resursa, Europski sud za ljudska prava pazi i da prilikom razmatranja pozitivnih obveza čl. 2. ne tumači na način da vlastima nametne nemoguć ili nerazmjern teret. Prema tome vlasti ne mogu u slučaju svakog navodnog rizika za život podlijegati zahtjevu iz Konvencije u vezi s poduzimanjem operativnih mjera radi sprječavanja ostvarenja tog rizika.⁸⁹

pozitivna će obveza nastati kad se utvrdi da su vlasti znale ili da su u to vrijeme trebale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe zbog kriminalnih radnja treće osobe te da su propustile poduzeti mjere u okviru svojih ovlasti za koje se, prema razumnoj prosudbi, moglo očekivati da će spriječiti taj rizik.⁹⁰

4.2.1. Okolnosti događaja, prijetnje i prethodna kažnjivost

U razdoblju od dvije godine M. M. je imao niz sukoba s ukućanima počevši od 1. ožujka 2005., kada je često upućivao verbalne prijetnje M. T., a u srpnju 2005. godine iselio se iz kuće (§ 5.). Dana 4. siječnja 2006. Centar za socijalnu skrb podnio je prijavu PU međimurskoj navodeći, među ostalim, da je 2. siječ-

⁸⁶ Omejec, J., *op. cit.* (bilj. 18), str. 893.

⁸⁷ *Ibid.*, *op. cit.* (bilj. 93), § 49., ECHR, *L.C.B. v. the United Kingdom*, 9. lipnja 1998., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-III, § 36.

⁸⁸ *Ibid.*, *op. cit.* (bilj. 93), § 49., ECHR, *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], br. 43577/98 i 43579/98, § 160., ECHR 2005-VII.

⁸⁹ *Ibid.*, *op. cit.* (bilj. 93), § 50., ECHR, *Osman v. the United Kingdom*, 28. listopada 1998., *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, § 116.

⁹⁰ *Ibid.*, *op. cit.* (bilj. 93), § 51., ECHR, *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, br. 46477/99, § 55., ECHR, *Bromiley v. the United Kingdom*, br. 33747/96, 23. studenoga 1999.

nja 2006. M. M. došao u Centar tvrdeći da ima bombu, koju će „baciti na svoju bivšu suprugu M. T. i dijete” (§ 5.). Iz opisanih događaja vidljivo je da postoji velika vjerojatnost da će M. M. ponoviti izvršenje kaznenih djela.

Supruga je podnijela kaznenu prijavu protiv M. M. da je u razdoblju od srpnja 2005. u više navrata dolazio u dom njezinih roditelja, gdje je živjela s kćeri, i da je prijetio da će nju i njihovu kćer ubiti bombom ako mu se ne pri- stane vratiti. Uz to ju je često zvao telefonom i mobitelom joj slao SMS-poruke ponavljajući iste prijetnje (§ 6.).

Prijetnje je ponovio 19. siječnja 2006. pred policijskim službenicima Poli- cijske uprave međimurske (§ 7.). Dana 15. ožujka 2006. godine Općinski je sud M. M. proglasio krivim i osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od pet mjeseci te mu je određena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja tijekom boravka u zatvoru, a po potrebi i nakon toga. Dana 28. travnja 2006. godine Županijski sud u Čakovcu skratio je sigurnosnu mjeru na trajanje zatvorske kazne M. M. i potvrdio ostatak presude (§ 9.). M. M. je kaznu zatvora služio u Zatvoru u Varaždinu, iz kojeg je pušten 3. srpnja 2006. Dana 15. kolovoza 2006. godine ubio je M. T., njihovu kćer V. T. i sebe (§ 10.).

Pitanje u ovom predmetu nije *jesu li vlasti* postupale zakonito, odnosno je li uopće postojala pojedinačna odgovornost državnog službenika na bilo kojoj osnovi.⁹¹ Puno je šire od toga krucijalno pitanje sustavne zaštite života ljudi od postupaka opasnih počinitelja kaznenih djela, koji su kao takvi utvrđeni od strane mjerodavnih vlasti. Postupanje prema takvim pojedincima uključuje i pravni okvir u kojem nadležne vlasti trebaju djelovati te predviđene mehanizme.⁹²

Europski sud za ljudska prava navodi da, nakon što je M. M. ubio M. T. i V. T., nije utvrđena odgovornost službenika uključenih u slučaj u odnosu na duž- nost mjerodavnih vlasti da zaštite živote žrtava. U tim bi se okolnostima moglo reći da građanska tužba za naknadu štete protiv države nema puno izgleda za uspjeh, osobito s obzirom na zahtjev iz domaćeg prava i prakse da odgovornost države postoji samo u slučaju nezakonitog postupanja od strane tijela vlasti ili nezakonitog propusta i namjere tijela vlasti da prouzroče štetu trećoj osobi ili prihvaćanja takva ishoda (§ 41.). Europski sud za ljudska prava prvo je ispitao jesu li mjerodavne vlasti znale, odnosno jesu li trebale znati za to da M. M. predstavlja rizik za živote M. T. i V. T., a primjećuje i da je nadležno državno odvjetništvo pokrenulo kazneni postupak protiv M. M. zbog ozbiljnih prijetnja upućenih M. T. i V. T., koji je imao za posljedicu proglašenje M. M. krivim prema optužnici i njegovu osudu na kaznu zatvora od pet mjeseci. Domaći su sudovi utvrdili da je M. M. upućivao prijetnje M. T. i V. T. kroz duže vremen- sko razdoblje, to jest od srpnja do prosinca 2005. Utvrdili su i da se on nije

⁹¹ Krapac, D., Đurđević, Z., Ivičević Karas, E., Bonačić, M., Burić, Z., 2013, *op. cit.* (bilj. 40), str. 29.

⁹² *Ibid.*

suzdržao od ponavljanja tih prijetnja pred zaposlenicima Centra za socijalnu skrb u Čakovcu i policijom, uključujući i njegovu najavu da će M. T. i V. T. raznijeti bombom na prvi rođendan V. T. 1. ožujka 2006. U više je navrata tvrdio da ima bombu, a mogao je jednako tako imati i drugo oružje. Da su domaće vlasti te prijetnje smatrale ozbiljnim prijetnjama, dokazuje i činjenica da je M. M. osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora (§ 52.).

Budući da M. M. u zatvoru nije odgovarajuće psihijatrijski liječen, tako nije učinjena ni ocjena njegova stanja neposredno prije nego što je pušten iz zatvora, kako bi se procijenilo koliki je rizik da će, kad se nađe na slobodi, izvršiti svoje prijašnje prijetnje o lišavanju života M. T. i V. T. Europski sud za ljudska prava takav propust smatra osobito upadljivim s obzirom na to da su sudovi njegove prijetnje uzeli ozbiljno i da je u prethodnom psihijatrijskom izvješću izričito navedeno da postoji velika vjerojatnost da bi mogao ponoviti ista ili slična kaznena djela. U vezi s time Europski sud za ljudska prava primjećuje da je žalbeni sud u svojoj presudi od 28. travnja 2006. utvrdio da M. M. nije pokazao samokritičnost glede svojih postupaka ni kajanje zbog onoga što je rekao. Prvostupanjski je sud za M. M. odredio mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja tijekom boravka u zatvoru, a po potrebi i nakon toga, prema preporuci psihijatra. Međutim žalbeni je sud tu mjeru skratio na trajanje kazne zatvora jer prema hrvatskome pravu ne postoji mogućnost produženja obveznog psihijatrijskog liječenja nakon odsluženja kazne zatvora za one kojima je takvo liječenje potrebno (§ 59.).

S obzirom na naprijed izneseno, Europski sud za ljudska prava smatrao je da nisu poduzete odgovarajuće mjere kako bi se smanjila vjerojatnost da M. M. ostvari svoje prijetnje nakon puštanja iz zatvora (*Osman v. Velika Britanija*; § 60.). Naprijed utvrđene činjenice ovoga predmeta dovoljne su da na temelju njih Europski sud za ljudska prava može utvrditi povredu materijalnopravnog aspekta čl. 2. Konvencije zbog propusta mjerodavnih domaćih vlasti da poduzmu sve potrebne i razumne mjere u okolnostima ovoga predmeta da zaštite živote M. T. i V. T. (§ 61.).

4.2.2. Zaključno o predmetu *Tomašić v. Hrvatska*

U predmetu *Tomašić v. Hrvatska* policija je podnijela kaznenu prijavu protiv počinitelja, podignuta je optužnica i osoba je bila na izdržavanju kazne zatvora te su bile određene i sigurnosne mjere. Ipak, dogodio se propust jer policija nije dobila obavijest da osoba izlazi iz zatvora. Prema Klattovoj modificiranoj formuli u predmetu *Tomašić* vidljivo je da je zaštita žrtve i svjedoka bila u obliku sigurnosne mjere obveznoga psihijatrijskog liječenja tijekom boravka u zatvoru, intenzitet prijetnji bio je izrazit u nekoliko navrata, a i u prethodnim psihijatrijskim izvješćima izričito je navedeno da postoji velika vjerojatnost da bi mogao ponoviti ista ili slična kaznena djela. Zasigurno je zbog svih tih

okolnosti trebalo poduzeti i druge mjere zaštite za žrtve jer je očito da je za konkretan slučaj razina zaštite bila niska.

Thill je u svome radu izabrala negativne primjere Europskog suda za ljudska prava u kojima je došlo do povrede pozitivne obveze u kojima je država *a priori* smatrana odgovornom. Među tim predmetima posebno je istaknula manjkavosti u predmetu *Tomašić* zbog neprovođenja sigurnosnih mjera, ali spominje i druge predmete: *Hajduova v. Slovačka*, 2010; *Kalucza v. Mađarska*, 2012; *Eremia i drugi v. Moldavska Republika*, 2013.⁹³

Tablica 2.

PREDMET *TOMAŠIĆ V. HRVATSKA*, PREGLED DOGAĐAJA

Okolnosti i prijetnje (indikatori)	Kažnjivost – evidencije	Izvršeno kazneno djelo
1. 3. 2005. M. M. je imao niz sukoba s ukućanima i upućivao im verbalne prijetnje (§ 5.).	15. 3. 2006. osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 mj. i određena sigurnosna mjera	3. 7. 2006. pušten je iz Zatvora u Varaždinu
2. 1. 2006. M. M. došao je u Centar za socijalnu skrb i govorio da će baciti bombu na svoju bivšu suprugu i dijete (§ 5.).	obveznog psihijatrijskog liječenja. Mjerodavni dio presude:	15. 6. 2006. M. M. je ubio M. T., V. T. i sebe.
2. 1. 2006. M. T. je podnijela kaznenu prijavu protiv M. M. zbog prijetnja da će ih ubiti bombom ako mu se ona i kći ne vrate (§ 6.).	„... tijekom čitavog razdoblja optuženik je bivšoj supruzi govorio da će baciti bombu na sebe i njihovo dijete...“	
19. 1. 2006. M. M. je prijetnje da ima bombu i da će je baciti na svoju bivšu suprugu ponovio pred policijskim službenicima (§ 7.).	28. 4. 2006. Sud je skratio sigurnosnu mjeru na trajanje zatvorske kazne.	

<i>Kriterij (test) predvidljivosti u predmetu Tomašić v. Hrvatska</i>			
<i>Predstavlja li događaj prekomjeran teret vlastima za postupanje</i>	<i>Jesu li poduzete razumne mjere koje se očekuju</i>	<i>Jesu li poduzete preventivne mjere</i>	<i>Jesu li vlasti bile svjesne prijetnja dovoljno rano</i>
Ne	Ne	Ne	Da (v. indikatore)

⁹³ Thill, M., States' duty to prevent and eliminate violence against women in the European Union, Universidad Nacional de Educación a Distancia (España), Revista Universitaria Europea, br. 21/2014, 43-68, str. 54-55.

Zaključno treba naglasiti da policija nije imala informacije o puštanju M. M. iz zatvora, a da je policija imala taj podatak, tada bi se moglo govoriti o odgovornosti policije. U svojem suglasnom mišljenju sudac George Nicolaou naveo je da je trebalo ponajprije i žurno osigurati učinkovitu policijsku zaštitu žrtava. Zaboravlja se samo jedna činjenica, a to je da policija nije dobila obavijest da zatvorenik izlazi iz zatvorske ustanove, pa se o aktiviranju policijske zaštite nije moglo ni govoriti. Ipak, od potonjeg predmeta uvedena je obveza za zatvorske vlasti da obavijeste policiju i žrtve kaznenih djela s elementima nasilja da je počinitelj pušten iz zatvora.⁹⁴

5. ZAKLJUČAK

Akademik Krapac naglašava da Konvencija predstavlja „živo tijelo“ koje se neprestano obnavlja i raste, utječući na unutarnje pravo zemalja članica Vijeća Europe. Upravo se i „kriterij predvidljivosti“ razvija i afirmira kroz Europski sud za ljudska prava, koji vlastima ne nameće prekomjeren teret. Za kriterij predvidljivosti kod pozitivne obveze ne traže se kriminološke prognoze, ne traže se izračuni vjerojatnosti u složenim matematičkim jednadžbama, već se traži postupanje države jer se potonja obveza krši davanjem *premale ili nikakve zaštite*, kao i *propuštanjem*. Alexy je odlično naveo razliku između pozitivne i negativne obveze, pa je tako u slučaju pozitivne obveze stupanj realizacije *stupanj zaštite*, a u slučaju negativne obveze stupanj realizacije jest *stupanj slobode*.

Kriterij predvidljivost događaja sadrži brojne čimbenike iz kojih se vidi kako Europski sud za ljudska prava odlučuje *jesu li vlasti znale i trebale znati za postojanje stvarnog i neposrednog rizika za život identificirane osobe*. Iz do sada odabrane recentne sudske judikature Europskog suda za ljudska prava vidljivo je da pozitivne obveze vlastima *ne nameću prekomjeren teret*, kao i da Europski sud za ljudska prava uzima u obzir relativno *kratko vremensko razdoblje* u kojem se odvijaju događaji. Zatim, da je potrebno posegnuti za *razumnim mjerama* koje trebaju pružiti realnu mogućnost promjene ishoda ili ublažavanja opasnosti kako bi se izbjegao rizik, i to posebno *prava na život*.

U recentnoj judikaturi Europski sud za ljudska prava ponavlja da treba poduzeti potrebne *preventivne mjere*, a u slučaju kada državni službenici postanu svjesni nastalih prijetnja dovoljno rano nastaje pozitivna obveza temeljem čl.

⁹⁴ Iz baze podataka HUDOC EXEC vidljivo je da su hrvatske vlasti o predmetu ECHR, *Tomašić i dr. v. Hrvatska*, 74448/12. navele da su uvele obvezu da zatvorske vlasti i Ministarstvo pravosuđa obavijeste policiju i žrtve za kaznena djela s elementima nasilja ([http://hudoc.exec.coe.int/eng#{"fulltext":\["tomašić"\],"EXECDocumentTypeCollection":\["CEC"\],"EXECIdentifier":\["004-10317"\]}](http://hudoc.exec.coe.int/eng#{)).

2. koja od njih zahtijeva da spriječe ostvarivanje te prijetnje svim razumnim i izvedivim sredstvima u danim okolnostima.

U predmetu *Bljakaj v. Hrvatska* prema kriterijima Europskog suda za ljudska prava nije ispunjena pozitivna obveza od strane policijskih službenika, ali ih je sustav prepoznao i zbog određenih propusta proveden je disciplinski postupak. Ipak nije naglašavana jedna činjenica, a to je (ne)komunikacija liječnika koji je pokušao stupiti u kontakt s obližnjom psihijatrijskom ustanovom da bi dogovorio moguću hospitalizaciju, ali nije uspio (*Bljakaj v. Hrvatska*, § 35.).

U drugom analiziranom predmetu *Tomašić v. Hrvatska* policija je podnoscila u nekoliko navrata kaznene prijave i optužne prijedloge protiv počinitelja te je on i osuđen, ali policija nije dobila obavijest da je pušten na slobodu iz zatvora te nije ni mogla poduzeti određene mjere i radnje koje bi mogle spriječiti izvršenje kaznenih djela.

Direktiva 2012/29 EU kao supranacionalni kaznenoprocenno pravni propis nametnula je nove standarde u obliku individualne procjene žrtve, a praksa Europskog suda za ljudska prava iskristalizirala je pozitivne obveze i „kriterij predvidljivosti“ zbog zaštite žrtve i svjedoka.

Iz rada je vidljivo da se prilikom odlučivanja o pozitivnim obvezama ne očekuje ništa nemoguće, već se traži postupanje državnih tijela s razumnim mjerama koje ne predstavljaju prekomjeran teret za postupanje. Prijedlog je da se počne koristiti i tehnička zaštita prema Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima i Pravilniku o načinu postupanja policijskih službenika, koja bi zasigurno pridonijela većoj sigurnosti žrtava kaznenih djela. „Predvidljivost događaja kao kriterij“ jest standard koji štiti žrtvu i potrebno ga je primjenjivati i razvijati u cilju zaštite žrtava kaznenih djela jer nepoduzimanje prikladnih mjera predstavlja povredu Konvencije, a može ugroziti i ljudske živote, kao što se dogodilo u ova dva tragična događaja.

LITERATURA

1. Alexy, R., *Balancing, constitutional review, and representation*, International Journal of Constitutional Law, Oxford Academic, br. 3, 4/2005, str. 572–581.
2. Bašić, M., Kaarlo Tuori, *European Constitutionalism Cambridge University Press 2015*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 3/2018, str. 699-700.
3. Batistić Kos, V., *Pozitivne obveze prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Narodne novine, Zagreb, 2012.
4. Baurmann, M., *Kriminalitätsofper - vom Staat vergessen?! (Zaboravlja li država žrtve kriminaliteta)*, Izbor, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, br. 3-4/2003, str. 148-158.
5. Brkić, S., *Zaštita svjedoka u krivičnom postupku*, Veris, Novi Sad, 2005, str. 12.
6. Buđanovac, A., Mikšaj-Todorović, Lj., *Povezanost između procjene samoeffikasnosti u izbjegavanju činjenja kaznenih djela i razine kriminogenih rizika i potreba*, Kriminologija i socijalna integracija, br. 2/2007, str. 67-77.

7. Bukovac Puvača, M., *Državne naknade žrtvama kaznenih djela u Republici Hrvatskoj*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2013, str. 333-354.
8. Bukovac Puvača, M., Žunić Kovačević, N., *Problem temelja odgovornosti države za štetu prouzročenu nezakonitim i nepravilnim radom njenih tijela*. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 1, 2011, str. 271-293.
9. Derenčinović, D., Getoš Anna-Maria, *Uvod u kriminologiju s osnovama kaznenog prava*, Pravni fakultet u Zagrebu.
10. Doležal, D., Mikšaj-Todorović, Lj., *Povezanost kriminogenih rizika i potreba s kriminalnim stilovima razmišljanja*, Kriminologija i socijalna integracija, br. 1/2008, str. 25-32.
11. Đurđević, Z., *Odluka Ustavnog suda RH o suglasnosti Zakona o kaznenom postupku s Ustavom*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, br. 2/2012, str. 409-438.
12. Filipović, H., *XXVIII. redovito savjetovanje Hrvatskog udruženja za kaznene znanosti i praksu*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, br. 1/2016, str. 223-229.
13. Filipović, H., *Prikaz novog Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*, Policija i sigurnost, br. 2/2014, str. 187-196.
14. Gavrielides, T., *The victims' directive and what victims want from restorative justice*, Victims and Offenders, br. 1/2015, str. 21-41.
15. Grdinić, E., *Europski sud za ljudska prava i zaštita prava na život*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, br. 2/2006, str. 1089-1126.
16. Hentig, H., *The Criminal and His Victim: Studies in the Sociology of Crime*, New Haven, CT: Yale University Press, 1948.
17. Horvatić, Ž., Cvitanović, Ž., *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, 1999.
18. Ivičević Karas, E., *Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 4-5/ 2007, str. 761-788.
19. Klatt, M., *Positive Obligations under the European Convention on Human Rights*, Heidelberg Journal of International Law, Max-Planck-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht, ZaöRV 71 (2011), str. 691-718.
20. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, suradnici: Đurđević, Z., Ivičević Karas, E., Bonačić, M., Burić, Z., Narodne novine, Zagreb, 2015.
21. Krapac, D., *Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i hrvatski kazneni postupak*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, br.1/1995, str. 3-40.
22. Marochini Zrinski, M., *Izazovi u primjeni i tumačenju Konvencije u Republici Hrvatskoj*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, br. 2/2018, str. 423-446.
23. Matija, I., *Djelovanje i postupanje policije u okviru čl. 2. i 3. Konvencije*, Policija i sigurnost, Zagreb, 1/2012, str. 1-21
24. Mahdev, M., *The Paradox of Victim-Centrism: Victim Participation at the Khmer Rouge Tribunal*, International Criminal Law Review, br. 5/2009, str. 733-775.
25. Murdoch, J., Roche, R., *The European Convention on Human Rights and Policing: A handbook for police officers and other law enforcement officials*, Council of Europe, 2013.
26. Novokmet, A., *The Right of a Victim to a Review of a Decision not to Prosecute as Set out in Article 11 of Directive 2012/29/EU and an Assessment of its Transposition in Germany, Italy, France and Croatia*, Utrecht Law Review, 1/2016, str. 86-108.
27. Omejec, J., *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava*, Novi informator, Zagreb, 2014, str. 893.
28. Pavišić, B., *Kazneno pravo Vijeća Europe*, Golden marketing - Tehnička knjiga, Zagreb, 2006, str. 61.

29. Pavić, R., Filipović, H., *Operativno-komunikacijski centar policije kao središnja služba policije i servis građana*, Policija i sigurnost, br. 4/2013, str. 453-470.
30. Schick, J. P., *Zaštita prava žrtve kaznenog djela naspram okrivljenikovih zaštitnih prava u kaznenom postupku*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, br. 1/1994, str. 379-393.
31. Simonato, M., *Deposizione della vittima e giustizia penale*, Una lettura del sistema italiano alla luce del quadro europeo. Wolters Kluwer/CEDAM, 2014.
32. Šeparović, Z., *Viktimologija: studije o žrtvama*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1987.
33. Thill, M., States' duty to prevent and eliminate violence against women in the European Union, Universidad Nacional de Educación a Distancia (España), Revista Universitaria Europea, br. 21/2014, 43-68.
34. Veić, P., *Zaštita svjedoka*, Policija i sigurnost, Zagreb, br. 6/1996, str. 489-500.

Summary

THE “PREDICTABILITY OF EVENTS” IN THE JURISPRUDENCE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: DID THE AUTHORITIES KNOW OR OUGHT THEY TO HAVE KNOWN ABOUT ACTUAL OR IMMINENT RISK?

The police have a leading role in protecting the lives of people, not only through their reactive role, but also through proactive action that has gained a new (real and legal) dimension through the recent practice of the European Court of Human Rights. This paper analyses the country's positive obligation to adopt effective normative and enforcement measures to protect life. The European Court of Human Rights case law has crystallised the criterion of the “predictability of events” in determining the emergence of a state's positive obligation, on the basis of which it can be established that the authorities knew or ought to have known about the existence of real and immediate risks to the life of the identified person so as to take measures within its powers which could reasonably prevent this risk. The European Court of Human Rights has repeatedly applied this criterion for the evaluation of events, but the author considers that it has been further affirmed since the adoption of Directive 2012/29 / EC. It is precisely the positive obligation that is central to this work, which is tackled problematically through *Bljakaj v. Croatia* and *Tomašić v. Croatia*, and warns of the increasing importance of risk assessment for victims. It is possible that there will be more and more cases before the European Court of Human Rights that will contain a violation of the very positive obligations, unlike negative and procedural ones, which are implemented in practice. Finally, mention is made of the original suggestions which need to improve how the police act.

Keywords: police, European Court of Human Rights - ECtHR, Directive 2012/29 / EU, victim, *Tomašić v. Croatia*, *Bljakaj v. Croatia*